

Entrevista a mossèn Ballarín

“Estic dolgut, no emprenyat”

Després de 35 anys fent de capellà al santuari de Queralt, l'han substituït. En aquesta entrevista mossèn Ballarín, el capellà més famós de Catalunya, en parla sense ressentiment i reflexiona sobre l'Església i el país.

Vostè diu que de Queralt no se n'ha anat, sinó que l'han fet fora.

—Et diré una cosa que és difícil d'entendre, perquè és al revés de com t'ho puguis imaginar. El bisbe Deig i jo som condeixebles... (silenci) i sap que amb mi podia fer el que volgués.

—¿Perquè ho encaixaria?

—Perquè som amics. I ell va muntar la meua substitució sense dir-m'ho, però no hi havia gens de mala fe, i això vull que consti aquí i escriu-ho així. Ell sabia que quan m'ho digués, jo diria “Ton, mana i no en parlem més”. Però és clar, jo no puc dir que me'n vaig de Queralt, perquè no és veritat. Va ser el bisbe que em va dir que marxés. Però m'ho va dir d'una manera tan amistosa, amable i de debò, que no em puc queixar.

—¿Però vostè s'ho esperava?

—No, però el bisbe amb mi pot fer el que vulgui, primer perquè és el bisbe i segon perquè és un amic. Això costa molt d'entendre fora del món eclesial. Per exemple, jo arribo al bisbat i dic “¿que hi ha el senyor bisbe?”. I quan el veig li dic “¿què hi ha, Ton?”.

—Sí, però a mi hi ha una cosa que no em quadra. Diu que l'han fet fora, però no fa cara d'emprenyat.

—Et diré una cosa: jo estic dolgut de deixar Queralt, però no estic emprenyat.

—Amb el bisbe Deig l'uneix una gran amistat. ¿En els temes eclesials i nacionals també sintonitza amb ell?

—Jo diria que en tot. A més, és el meu bisbe, i quan parla d'aquestes coses que tu ja saps ho fa sabent que té tot el bisbat al darrere.

—¿N'espera alguna cosa del pròxim Concili Provincial?

—Que fem una Església menys avorrida. Hem perdut una cosa que es diu sentit de l'humor, estem massa sèrios. (¡Posa sèrios en comptes de sèrios, eh!) Estem massa sèrios, i al final ser cristià és divertit. Pensa que el cristianisme va ser ca-

paç d'inventar la Patum. I el cristianisme que va inventar la Patum no era precisament avorrit, ¿oi?

—¿Què passa, que el cristianisme actual ja no inventa res?

—Sí que inventa, el que no inventa és jocs, i aquí està el mal.

—¿Només inventa prohibicions?

—Tampoc no es pot dir això. Les visions de moral que jo estudiava fa cinquanta anys han canviat molt. Ara es tendeix més a comprendre la gent, i això no es pot negar. Però sí que és una Església massa seriosa. ¿Em deixes que et posi un exemple?

—L'hi volia demanar.

—Això, s'ho prendran molt malament alguns capellans. Els capellans fan reunions per preparar plans de pastoral i tot això. Jo penso que això està molt bé, però que és més pràctic jugar a la botifarra. Això ho vaig escriure en el Mossèn Tronxo, i perdona'm que em citi, i una revista clerical de Madrid s'esgarrifava de dir que hi havia un capellà que deia que era millor jugar a la botifarra que fer plans de pastoral. I jo penso així, sense voler dir que de tant en tant no s'hagi de parlar seriosament. Però no abusem.

—¿És per això que els joves s'allunyen de l'Església?

—Això no és veritat. L'Església té més joves que fa uns anys, i t'ho diu una persona que ha tractat amb joves tota la vida.

—Però potser els joves que s'acosten a l'Església són els que tenen idees més conservadores. Al Seminari de Barcelona els qui estudien de capellà responen a aquest perfil.

—Això és veritat. Són més seriosos que nosaltres. En un poble, el capellà jove de tant en tant ha d'anar a prendre cafè. Al cafè dels borratxos, ¿m'explico? I sobretot, sense intentar fer apostolat, senzillament estant enmig de la gent. Si algú té un mal de cap, ja te'l vindrà a explicar.

—Els bisbes de Catalunya van enviar

un qüestionari a totes les parròquies per saber què vol la gent del Concili Provincial. ¿Vostè l'ha omplert?

—Sí.

—Hi ha tres temes que sembla que força gent ha demanat, però els bisbes no volen parlar-ne. El primer és el del sacerdoti de les dones. ¿L'hi ha posat?

—Jo et diré el que penso, que ja ho vaig dir una vegada i vaig fer un cacau de ca l'ample: prou esvalotat està el galliner clerical perquè a sobre hi fiquem gallines. I m'explico: jo crec que algun dia les dones diran missa. Però l'Església ha d'evolucionar per a ordenar capellanes les dones que realment ho siguin. Ara serien... No sé com dir-t'ho, perquè farà mal... Serien massa de les estructures actuals de l'Església, que és una Església massa trista. Quan l'Església evolucioni i trobi dones amb altres paràmetres de vida, llavors serà l'hora.

—¿Què vol dir, que les dones d'Església són molt beates?

—Diguem-ho així. Amb tot el respecte per les beates perquè són ¡d'una immensa bona fe, eh!

—El segon tema polèmic és el del Nou Catecisme. ¿L'ha llegit?

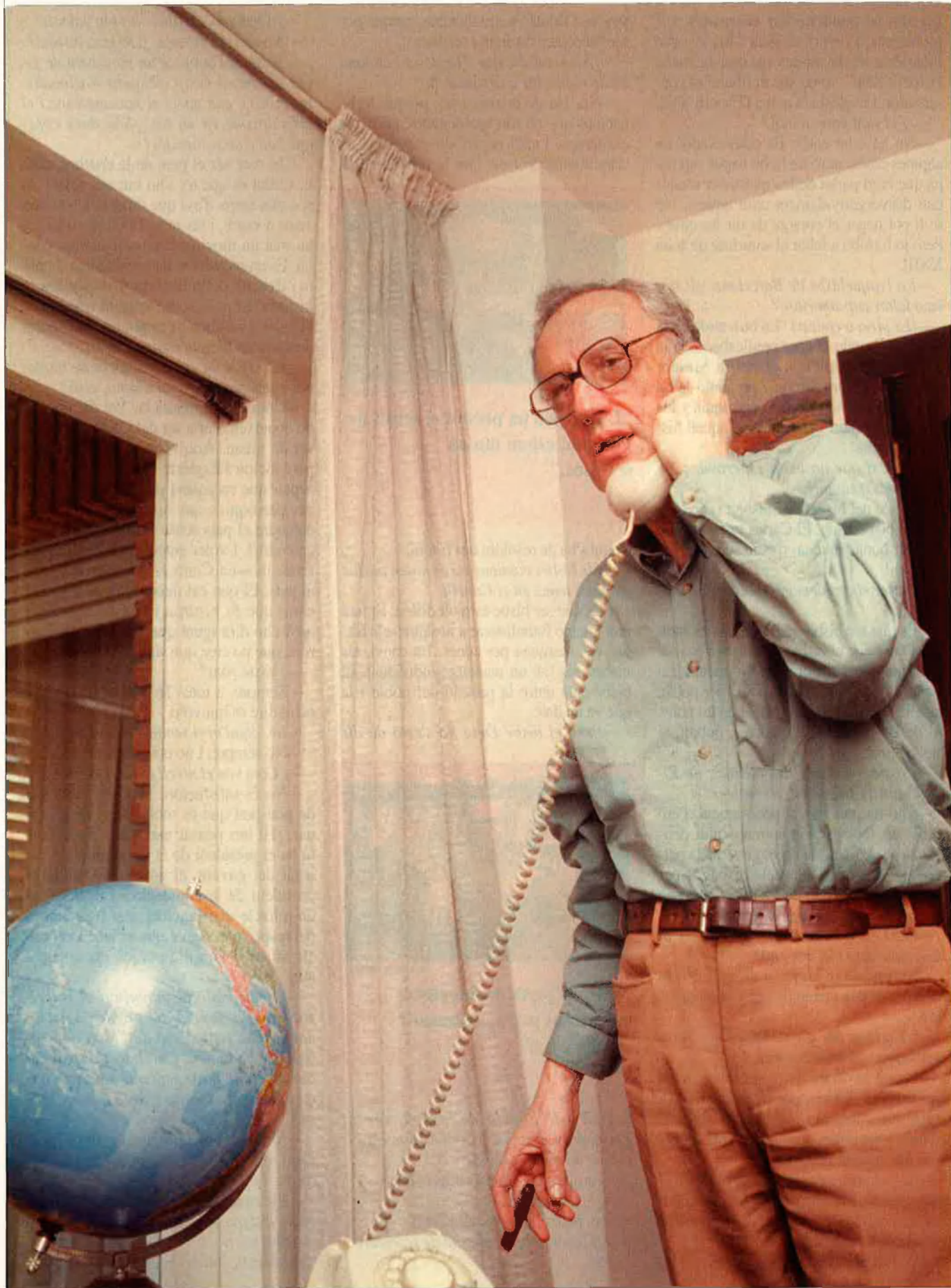
—No diu cap bestiesa. Però al final jo em vaig fer la següent reflexió: tinc setanta-tres anys, i tot el que crec cap en un paper de fumar. És molt senzill: el Pare Nostre i les benaurances.

—Això pot servir per a vostè ¿però i tota la gent creient que se sent angoixada per segons quins preceptes?

—La gent és molt lliure, i fa una interpretació molt viva dels fets cristians. I sense caure en l'heterodòxia, ja ho entenen.

—En segons quines coses sembla molt liberal, i en altres conservador. ¿Què és vostè, en realitat?

—Et contesto amb unes paraules de Joan XXIII, que és un dels papes més grans de la història de l'Església. Ell deia que de

vegades no podia dormir encaparrat pels problemes. Llavors es deia "Joanet, que l'Església no la manes tu, que la mana l'Esperit Sant". Jo no sóc ni liberal ni conservador, l'Església la mana l'Esperit Sant.

—¿I el sant pare actual?

—No ha estat entès. És conservador en algunes coses, però no hi ha hagut cap papa que hagi parlat de les qüestions socials tant desvergonyidament com aquest. No se li pot negar el coratge de dir les coses. Però jo li trobo a faltar el somriure de Joan XXIII.

—I a l'arquebisbe de Barcelona, ¿li troba a faltar cap somriure?

—(Es posa a cantar) "La otra tarde en la función/ cuando el cura predicaba/ toda la gente lloraba/ menos el pobre Simón/ ¿Por qué no llora Simón?! preguntó la tía Eustaquia/ Yo no soy de la parroquia y los que lloran lo son". ¿Jo no sóc d'aquell bisbat, ha, ha, ha!

—Això sí que no m'ho esperava, ¡que se'm posés a cantar!

—Jo sóc del bisbat de Solsona i sóc feliç amb el bisbe Deig. El Carles fa respecte, i és molt bona persona, n'estic segur. ¿Però molt, eh!

—Potser el problema és que és massa tímid...

—És que ser bisbe de Barcelona és molt dur. Pensa que el bisbat de Solsona és més petit que Santa Coloma de Gramenet. En Deig és fill d'aquí, coneix poble per poble, capellà per capellà, té el bisbat en un puny. Al de Barcelona se li escapa i, pobret, té molta feina.

—¿Vostè ha seguit la polèmica de Ricard Maria Carles amb els teòlegs?

—S'ho ha pres massa seriosament. Però a més els teòlegs ¡són animals molt perillosos, eh! L'Església no és governada pels teòlegs, és governada pels bisbes. I per exemple, l'ordenació de les dones no l'han de decidir els teòlegs, sinó els bisbes.

—Però els teòlegs poden opinar, fer la seva aportació teòrica, ¿no?

—No cal, no hi ha res a discutir. No hi ha cap problema teològic per a ordenar les dones.

—L'Església diu que sí. Diuen que Jesucrist només va triar homes.

—I ¿què havia de fer, en el medi social que estava? A més, no va ordenar ni sa mare, que si tocava a alguna era a aquesta. Jo diria a les dones que sí que diran missa, però que tinguin paciència.

—La tercera qüestió polèmica. En el qüestionari del Concili ¿vostè ha demanat que es tracti el tema d'una Conferència Episcopal Catalana?

—Sí. Em penso que de la manera que ho

veuen a Roma és irrealitzable, perquè només accepten nacions establertes.

—¿Això vol dir que l'Església catalana ha de renunciar a demanar-ho?

—No. I ha de demanar-ho, perquè hi ha nacions que no són reconegudes, però que existeixen. I això no vol dir cap mena de separatisme, vol dir que la problemàtica

DOMÈNEC UMBERT

"L'Església ha perdut el sentit de l'humor, estem massa seriosos."

d'aquí s'ha de resoldre des d'aquí.

—Els bisbes catalans no en volen parlar, d'aquest tema, en el Concili.

—És que ser bisbe és molt difícil. Et faré una imatge futbolística: a nosaltres els bisbes ens marquen per zones. En canvi, als bisbes, els fan un marcatge individual. El bisbe està entre la pressió del poble i la que ve de dalt.

—Però el bisbe Deig no s'està de dir

DOMÈNEC UMBERT

"Veig els joves nacionalistes neguitosos per a aconseguir alguna cosa."

que ell està a favor de la Conferència Episcopal Catalana. ¿Com és que els altres no ho diuen, també?

—Perquè saben que és impossible.

—¿I ell no ho sap?

—Sí, però ell ho diu igualment.

—¿Llavors és una qüestió de valentia?

—Sí.

—¿Aleshores els altres no són valents?

—No són tan valents. ¿Deixem-ho així?

—Vostè és l'ànima d'un moviment de joves anomenat Grup d'Estudis Nacionalistes (GEN), que uneix el nacionalisme i el cristianisme en un tot. ¿Són dues coses que han d'anar lligades?

—Jo vaig ser el pare de la criatura, però la veritat és que tot s'ho fan ells solets. Jo sóc una mena d'avi que quan volen poden venir a veure, i res més. El GEN no ha estat mai un moviment específicament cristià. És un moviment de consciència de país i d'estudi de la història. I si estudies la història del país, sense voler et trobes que l'Església catòlica ha tingut una influència decisiva en la seva estructuració.

—EL GEN ha estat qualificat de nacional-catolicisme. ¿Com li sona, això?

—Com una carallotada. Vol dir que no ho coneixen. Per a ser del GEN no s'ha de ser de missa. Ara, això sí, la història del país inclou l'Església catòlica. Has d'acceptar que en aquest país abans hi va haver parròquies que ajuntaments. I voler entendre el país sense Ramon Llull és no entendre'l. I voler entendre la Renaixença sense mossèn Cinto és no voler entendre el país. El que cal deixar clar és distingir entre què és història i què és el futur. I això t'ho dirà igual que jo l'Heribert Barrera, que no crec que sigui creient.

—¿Vostè vota?

—Sempre, a totes les eleccions. El que no et diré és qui voto.

—Bé, digui'm si sempre vota el mateix.

—No sempre. I no em preguntis més...

—¿Com veu el nivell d'autogovern?

—No és satisfactori. Han fet una mena de poti-poti que és molt difícil de governar. ¿Hi has pensat mai que a Barcelona hi ha el president de la Generalitat, el delegat del govern, el governador civil, el president de la Diputació i l'alcalde? És un miracle que funcioni, i si funciona és pel respecte personal que es tenen els uns als altres. I t'ho dic perquè els conec a tots.

—El nacionalisme majoritari al Principat situa la solució del problema nacional en una refundació de l'estat que encaxi còmodament Catalunya dins d'Espanya. Hi ha altra gent que pensa en termes d'independència. ¿Vostè què en pensa?

—Això ja és una pregunta política, i em nego rodonament a dir què en penso, ¡ha, ha, ha, ha!

—En canvi, a tota la gent que puja a veure'l, sí que li ho diu...

—No, no, no.

—Mossèn, no se m'escapi. M'han co-

mentat que últimament els joves propers al nacionalisme governant a Catalunya que vénen a veure'l li parlen d'aquest tema. ¿No és veritat?

—Jo diria que entre la gent jove amb una certa consciència nacional catalana hi ha una procés cap a una radicalització. I això és objectiu. Però jo mai no he atiat el foc, perquè no em toca. Jo procuro calmar-los. Penso que hi ha una virtut que es diu llarga esperança, i que les coses es van fent. Potser la generació que vingui darrere d'aquests no serà tan radical com ells, vés a saber. Però sí que és veritat que, aquests joves, els veig neguitosos per aconseguir alguna cosa més.

—¿Neguitosos com no els hi havia vistots abans?

—Sí. Em recorden la situació de la meva joventut, quan en Macià va desvetllar un país.

—¿Vol dir que Pujol ha desvetllat un país?

—Nnnoo... Aquest país es desvetlla sol. Estem en una situació que... no sé com explicar-t'ho. Fer entendre això als castellans, que han après la història d'Espanya inventada per Carles III és molt difícil.

—¿Continua essent assessor i conseller del president Pujol?

—Jo sóc amic del president Pujol. Tenim una relació familiar.

—¿Pujol encara li demana consell?

—Ni en Pujol ni en Maragall, que també és amic meu, no m'han demanat mai consell, perquè saben que no els en daré. Més aviat ells m'expliquen i jo callo.

—A Pujol, ¿l'inquieta de veure com els seus joves es radicalitzen?

—Ell ho sap, i segurament que quan ho veu sent la seva pròpia joventut. No ho ha dit mai, però segurament que és així. Però sap molt bé que no hi ha més cera que la que crema, i ha de situar-se amb els instruments de poder que té i treure'n el màxim de partit.

—Vostè va fer un paper important en el viatge a Catalunya d'un grup de joves valencians, l'any 1960, amb l'objectiu de descobrir el nacionalisme català. ¿Com ho recorda?

—Van venir a Queralt, després vam anar a Sant Joan de les Abadesses, Ripoll... i amb el Joan Fuster vam anar a veure la *Cantant calba* del Ionesco. Encara me'n recordo. Resulta que cada any la meua mare passava de l'endemà de Reis fins a

passades les Falles a València. Jo l'anava a buscar i em passava vuit dies amb tota aquesta gent... Jo passejava per Sueca amb en Fuster, i amb sotana. He menjat l'arròs el dia de Sant Joan de la Creu, que era el sant del Fuster, que sa mare va fer un dinar especial... D'aquests anys, tinc una amistat que em sembla que no es desfarà mai amb l'Eliseu Climent... He vist néixer "Al Vent", quan en Raimon era en Pelejero i anava amb la guitarra...

—¿Tenen alguna cosa a veure les il·lusions d'aquells joves valencians amb el que després ha estat la realitat?

—El País Valencià no és el que ells esperaven. ¿Saps què passa? Nosaltres no hem perdut la memòria històrica, i València l'ha perduda. Un dia em vaig trobar una colla de valencians, que no eren d'aquest grup, i parlaven de si el valencià era

Que Déu la beneeixi...

Ens rep al seu pis de Berga, arrecerat en un sofà i calçat amb espadenyes de veta. Diu que només fuma després de dinar i de sopar, però en dues hores d'entrevista, entre les cinc i les set, ha encès dos puros. Hi ha una dona, l'Emília, que en té cura —"menjo calent, que Déu la beneeixi"—, i tot un poble que el venera. Queralt, sense Ballarín, no serà el mateix. Però Ballarín, sense Queralt, continuarà essent Mossèn Tronxo.

una llengua o no ho era. Jo els vaig dir que no ho sabia, però els vaig agafar i els vaig portar a Lo Cafè de l'Amistat de Mollerussa, i allà van sentir gairebé valencià. Fins i tot en els renecs, ha, ha, ha.

—La recuperació nacional del País Valencià...

—En això, els catalans no ens hi hem de ficar. Són ells.

—¿Des de Catalunya s'ha d'intervenir en el País Valencià?

—No. Ara, jo a aquells joves els vaig explicar una paràbola que no tenia res de bíblica: diu que hi havia una gran masia que passava de pares a fills. I llavors un cabaler... ¿saps què és un cabaler?

—No, ¿què és?

—Un fadrister, un fill segon. Doncs un cabaler se'n va anar cap al Sud. I un altre cap a les Illes. I l'hereu es va quedar aquí. Podem fer el que vulguem, però bàsica-

ment hem d'acceptar que venim de la mateixa masia. I la prova és la llengua. Un poble que no recorda la seva història és un home amnèsic que no sap on va. Només trobaràs el camí on vagis sabent d'on vénis.

—En aquesta entrevista l'he fet parlar de religió i de nacionalisme, que són els seus. Però quan va a la TV no en parla mai. ¿Com és això?

—És que no vull. Però jo sempre tinc un fons religiós, i jo sóc capellà, tu! I hi ha una cosa que els dic sempre: jo no faré mai propaganda de la botiga. Simplement diré el que crec i llestos. I m'hi trobo molt bé, a la televisió. ¿Però molt, eh! A més, m'he fet molt amic de la Mari Pau Huguet, del Pellicer, de l'Àlex Gorina. Em sento molt ben tractat i molt respectat. Els estic molt agraït.

—¿Convertir-se en un personatge tan famós com li ha anat?

—A setanta-tres anys, filllet meu, això ja ve de baixada. L'altre dia vaig convidar un matrimoni jove a sopar a Peratallada. Sopem, i quan vaig a pagar l'amo de la fonda em diu: ¿què, mossèn, tinc entès que marxa de Queralt! I l'endemà als Masos de Pals vaig anar a comprar tabac i entro i em diuen: ¿què, com li prova això de marxar de Queralt? D'una banda això fa gràcia, però com que no m'ho he buscat...

—I dins els ambients eclesials ¿no ha rebut cap crítica pel seu protagonisme a la televisió?

—Nnnnoo...

—¿Ui, quin no més arrossegat!

—Home... ¿saps què passa? A mi m'han acceptat com un capellà atípic, i una mica ja s'hi han acostumat. I a més, com que no dic cap heretgia... Quan el meu bisbe em va dir de marxar de Queralt em va dir que no deixés de fer res del que faig, ni la televisió, ni escriure, ni tractar la gent que tracto.

—Per cert, per a començar l'aventura de la televisió va demanar permís al bisbe?

—Vaig dir: tu, Ton, em diuen que vagi a la televisió, ¿què et sembla? I em va dir endavant i fora, que ja te'n sortiràs. I si m'hagués dit que no, no hauria sortit. Hi ha una cosa que es diu obediència, ¡i a més la vaig prometre, tu! El que passa és que jo en el fons ja sabia que en Ton em diria que sí, he, he.

Eduard Voltas